

Өзөрлөнө: Сибай калаһы "Курай"
балалар баксаһы музыка етәксеһе
Рәсүлева Ләйсән Нуриман кызы.

«Көлә-көлә Сөмбөлә килә!»

(музыка дәресе өлгөһө)

Максат:

Көз тураһында балаларҙың белемен нығытыу, сәнғәт әсәрҙәре (классик музыка, рәссамдар картиналары, йыр, музыкаль һәм уйын ижады) аша көзгөң матурлығын күрһәтәү.

Бурыстар:

Өйрәтәүсе:

- аңлы рәүештә музыканы кабул итеү барышында балаларҙың һығылмалылығын, музыка характерына ярашлы хәрәкәт итеү һәләтен камиллаштырыу;

- балалар менән музыка коралдарында уйнау алымдары менән танышыуы дауам итеү;

Үстәрәүсе:

- музыка астында балаларҙың хәрәкәт итеү мәзәниәтен үстәрәү, сигнал буйынса яңынан тезелеп тороу күнекмәләрен үстәрәү;

- төрлө хәрәкәттәрҙе аралаштырыу күнекмәләрен нығытыу (аяк осонда йүгерәү, әйләнәү, зур түңәрәктән бөләкәй түңәрәктәр яһау);

- төркөмдәр менән йырлау күнекмәләрен үстәрәү;

Тәрбиәләүсе:

- тауыш аппаратын камиллаштырыу, йырҙың образлы характеристикаһына ярашлы йырлау мәзәниәтен тәрбиәләү;

- музыкаль-нәфис сәнғәткә кызыкһыныу уятыу, музыкаль һәм художестволы образдарҙың бәҙик үзенсәлектәрен тойоу һәләттәре тәрбиәләү;

- тәртип тәрбиәләү, эмоциональ кәйеф булдырыу;

Өзөрлек эштәре:

репертуар һайлау, йырҙар өйрәнәү, бейеү хәрәкәттәре менән танышыу һәм өйрәнәү, музыка коралдары менән танышыу һәм өйрәнәү.

Методик алымдар:

1. Музыкаль репертуарҙарҙы тасуири уйнау.
2. Нәфис һүз, һүрәт карау.
3. Хәрәкәтле телмәр күнегеүе «Көзгө һүрәткә төшөрәм»
4. Төрлө динамик тауышлы музыка күнегеүҙәре.
5. Тын алыу гимнастикаһы.
6. Композитор портретын карау.
7. Музыка тыңлау.
8. Балалар менән әңгәмә.
9. Тауыш асыу күнегеүҙәре.
10. Артикуляцион гимнастика.
11. Дидактик уйын "Ноталар кайҙа йөшөнгән"

12. Музыка коралдары менән уйнау.
13. Төркөмләп йырлау.
14. Хәрәкәтле уйын.

Һүзлек эше: моңһоу, минор, дирижер, дуэт, квартет, маракас, оркестр.

Йыһазландырыу: уйындар өсөн кулланма, балалар өсөн музыка коралдары, композитор портреты, такта, баян.

Ойоштороу:

Балалар көй астына еңел йүгереп, музыка залына килеп инәләр, (аяк осонда йүгереп, әйләнәү, зур түңәрәктән бәләкәй түңәрәктәр яһау) түңәрәккә торалар.

Музыка етәкһе: Балалар, һез музыка залына килдегез. Бөгөн беззә кунактар, әйзәгез уларзы сәләмләйек.

Балалар: һаумыһығыз!

Музыка етәкһе: Әйзәгез йырлап һаулык һорашайык. Башта мин һорашам, азак һез миңә яуап бирерһегез.

Һаумы, қояш!

Һаумы, дуһым!

Һаумыһығыз, балалар!

Музыка етәкһе: Балалар, бөгөнгө беззәң дәресебеззәң темаһын билдәләр өсөн йомакты сисеү кәрәк.

Ағастарзан, һарғайып,

Япрактар ергә төшә.

Баландар қызарып бешә,-

Был һиндәй вакыт етә? (көз)

Балалар яуабы: - Көз

Музыка етәкһе: Кем көз тураһында шиғыр белә?

(2- 3 бала шиғыр һөйләй)

- Ниндәй ул көз? (ямғырлы, төслө, сағыу һ.б)

Музыка етәкһе: Афарин, балалар. Хәзер инде үз урындарығызға ултырығыз.

(музыка етәкһе дәрәсә ултырыу кағизәһен әйтә)

- **Музыка етәкһе:** Көзгә бағышлап, рәссамдар бик күп картиналар ижад иткән. Иғтибар тактаға. Нимә күрәһегез был һүрәттә? Қайһы мизгел һүрәтләнгән?

- Һүрәттәң алғы планына күз һалығыз әле, нимә төшөрөлгән? (һарғайған үләндәр, ағастар, йылға, қыуақтар)

- Балалар, ә ни өсөн ағастар бер якка әйелеп ултыралар икән? (ел исә).

- Ә хәзер иғтибар һүрәттәң артқы планына. (таузар, урмандар, коштар йылы якка осалар).

- Был билдәле Рәсәй рәссамы Григорий Ксеневтың «Көзгә қайындар» тип исемләнгән һүрәте.

Музыка етәкһе: Көз мизгеле менән рәссамдар ғына түгел, хатта композиторлар за һокланған. Ә хәзер без һеззәң менән бер музыкаль пьесаның өзөгөн тыңлайбыз. Исемен әйтмәй торам! Һез уға үзегез исем қушып қарағыз.

Күз алдығызға ниндәй һүрәт килер. Уңайлы итеп ултырабыз, ләкин аркаларзы тура тотабыз. Иғтибар менән тыңлайбыз!

Өзөк тыңлау. “Көзгө ямғыр” Рим Хәсанов

Музыка етәксеһе: Был көй һезгә окшанымы? Был көй күңелләме, әллә күңелһезме? Был көй ниск яңғыраны можорзамы әллә минорзамы? (Минорза)

Музыка етәксеһе: Эйе, был көй моңһоу, яй һәм күңелһез интонациялы тип әйтеп була!

- Ниндәй һүрәт күз алдығызға килде?

- Был көйгә ниндәй исем кушыр инегез?

Без бөгөн Башкортостандың бөйөк композиторы Рим Хәсанов ижад иткән “Көзгө ямғыр” тип исемләнгән музыкаль пьесаны тыңлап уттек. Әйзәгез, бергә кабатлайык әле: “Көзгө ямғыр” Рим Хәсанов.

(Рим Хәсановтың портретын күрһәтеү)

Музыка етәксеһе: Ә без һеззең менән тағы ла ниндәй композиторзарзы беләбез?

Тыңлаған музыкаль пьесаны иштә калдырыр өсөн тағы берзе тыңлап алайык.

Кабатлап музыка тыңлау. “Көзгө ямғыр” Рим Хәсанов

Музыка етәксеһе: хәзер без һеззең менән «Көзгө һүрәткә төшөрәм» тип исемләнгән уйын уйнап алайык. Ултырғыстар янына баһтык.

Хәрәкәтле-телмәр күнегеүе «Көзгө һүрәткә төшөрәм»

- Буюктарзы болғатабыз (Кул суктарың хәрәкәтләндәрбез)

- Көз мизгелен төшөрәбез (Һүрәт төшөрөү имитацияһы)

- Тәзрәлә ямғыр тамсылар (төртөп төшөрөү хәрәкәттәрән эшләү)

- Сағыу йәйғор (Ус менән ярып түнәрәк төшөрәбез)

- Сылтырап аккан йылғалар (Тулкынлы хәрәкәттәр)

- Төрлө төслө көз мизгеле (ике кулды ситкә һузып «күп»те күрһәтеү)

- Теләгәнән һайлап ал (кулды алға һузып баш бармак күрһәтеү)

Музыка етәксеһе: кайһылай һеззең көз мизгеле һүрәте сағыу килеп сықты! Рәхмәт, ултырығыз.

Тауыш әзерләү күнегеүзәрә

1. Балалар һез көз мизгелен ямғырлы тип әйттегез. Бына мин һезгә ямғыр тамсыларың йыйып алып килдем. Хәзер без һеззең менән дөрөс тын алыу өсөн гимнастика эшләйбез, башта тамсыға талғын өрәбез, ел шәбәйә, шәп өрәбез. Сикәләрзе һауа менән тултырмайбыз.

Музыка етәксеһе: Афарин балалар. (ике бала тамсыларзы йыйып ала).

2. Япрактар осоп,

Ергә төшөләр.

3. Артикуляция гимнастика «Сәғәт»

Музыка етәксеһе: Хәзер без тауыштарыбыз йыр йырларға әзер. Был йырзың исемән мин һезгә әйтмәйем көйөн уйнап ишеттерәм. Кем таныр икән был йырзы?

Көйө «Осень Наступила»

- Без йырзы нисек йырлайбыз?

Балалар яуабы: дөрөс ултырабыз, дөрөс тын алып йырлайбыз, йырзың һүззәрен анык әйтеп йырларға тырышабыз.

«Осень Наступила» көйө

Музыка етәксәһе: Афарин балалар, бик матур йырланығыз. Тырыштығыз! Рәхмәт! Ә хәзер миңә был йырзың 1-се куплетың 2 бала сығып йырлап күрһәтһен. Кем теләй? (2 бала йырлай)

- Рәхмәт, балалар әйтегез әле миңә, ике кеше йырлаһа, без нимә тип әйтәбез? (дуэт) Афарин! Хәзер безгә 4 бала йырлап күрһәтә. Кем теләй? (4 бала йырлай) 4 кеше йырлаһа нимә тип әйтәбез? (квартет) Дөрөс, афарин, балалар.

Музыка етәксәһе: Артабан ниндәй йыр йырлағығыз килә? Киләһе йырзы йырлар өсөн безгә ноталарзы искә төшөрөргә кәрәк.

- Нота гаммаһы (баскыс менән өскә һәм аска)

Киләһе йырзың ноталары беззән йәшеренгән. Безгә уларзы табырға бер уйын ярзам итер.

Дидактик уйын «Ноталар кайза йәшенгән?»

Музыка етәксәһе: Афарин балалар, был күнегеүзе һез дөрөс эшләнегез. Ноталар табылды. Әйзәгез йырлап алайык.

Йыр «Сәмбөлә»

Музыка етәксәһе: Балалар, без һеззең менән күмәкләп йырланык. Бәтәбез зә йырлау нимә тип атала? (хор менән йырлау) Дөрөс, афарин! Хәзер 1-се куплетты 1-се рәт йырлап ишеттерә, 2-се куплетты 2-се рәт.

Төркөмгә бүленеп йырлап ишеттерә. Йыр «Сәмбөлә»

Музыка етәксәһе: Бик матур итеп, моңло йырланығыз, рәхмәт!

Балалар, һез ниндәй музыка коралдары беләһегез? (барабан, бубен, маракас, баян, пианино, кыңғырау, металафон һ.б).

- Бик күп төрлө музыка коралдары бергә уйнаһа, без нимә тип әйтәбез? (оркестр) Афарин!

- Оркестр етәксәһе кем була? (дирижер) Зур рәхмәт!

- Хәзер без һеззең менән музыка коралдарында уйнаузы искә төшөрәбез. Тик башта безгә дирижер һайлап алырға кәрәк. Кем теләй? (Дирижер һайлау)

- Хәзер ипләп кенә тороп, өстәлдән үзегез теләгән музыка коралдарын алып, бер рәткә тезелеп торабыз.

(башта айырым һәр бер инструмент менән искә төшөрәбез, азак бергәләп уйнайбыз.)

Музыка етәксәһе: Бик күңелле килеп сыкты. Афариндар! Музыка коралдарын урындарына алып барып һалабыз һәм миңә яныма киләбез.

Музыка етәксәһе: Дәрәс азағында әйзәгез тағы ла бер уйын уйнап алайык.

Уйын «кемдең түңәрәге тизрәк йыйыла»

(уйын 2-3 тапкыр уйнала)

Музыка етәксәһе: Афариндар! Миңә түңәрәккә килегез. Иркәнерәк торзок. Бына балалар беззең дәрәс азағына ла якынлашты. Балалар әйтегез әле һез хәзер ниндәй дәрәстә булдығыз?(музыка дәрәсендә)

- Ниндәй йырзар йырланык?

- Ниндэй композитор менэн таныштык?
- Рим Хәсәновтың ниндэй музыкаль әсәре менэн таныштык?
- Балалар һез бөгөн дәрестә бик әүзем катанаштығыз, матур йырланығыз афариндар! Хәзер көй астында түңәрәк буйлап төркөмгә кайтабыз, һау булығыз!